

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Članka vsak četrtik in večja s poštnino vred in v Mariboru s poštninjanjem na dom za celo leto 3 K, pol leta 2 K in za štiri leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 3 K, za druge izvenavstrijske države 6 K. Kder hoči sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravišstvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Kam“ takovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 8. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravišstvo: Koroska cesta šte. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije, za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeran popust. Inserati se sprejemajo do sreče sputaj. — Za napre reklamacije se poštnine proste.

Današnja številka obsega 12 strani.

Darila pridnim agitatorjem.

Za pridne agitatorje, ki nam pridobijo do 31. jan. 1913 nove naročnike in nam tudi pošljejo od njih celoleto naročnino, razpisujemo sledeče nagrade:

1. Za 5 novih, za celo leto plačanih naročnikov lep molitvenik v zlati obrezi.
2. Za 10 novih, za celo leto plačanih naročnikov fino vezan molitvenik.
3. Za 15 novih, za celo leto plačanih naročnikov lep križ ali pa lepo stensko podobo.
4. Za 20 novih, za celo leto plačanih naročnikov dragocen križ ali pa veliko stensko podobo.

Te nagrade bomo razposlali koncem februarja 1913.

Slovenski Gospodar stane za celo leto 4 K, za polleta 2 K za četr leta 1 K.

Upravišstvo.

Avstrija in sosedi.

Živimo v položaju kakor pred štirimi leti, ko smo za vedno osvojili Bosno in Hercegovino. Srbija je nezadovoljna z nami. Pred štirimi leti je bila nezadovoljna, ker je mislila, da spada osvojeni deželi k njej, danes je nezadovoljna, ker ji nemški vladni krogi v Avstriji ne dovolijo prostega pota skozi Albanijo do Adrije. Pred štirimi leti nas je stalo napeto razmerje s Srbijo okoli 400 milijonov kron, sedaj nas stane še 100 milijonov kron.

Pred štirimi leti ni prišlo do vojske, ker je Rusija v zadnjem trenutku odpovedala Srbiji od pomoči; kajti to je jasno, da se Srbija sama za se ne bo vojskovala z mnogo močnejšo Avstrijo. Očividno je, da Rusija še sedaj zvesto stoji za Srbijo, kajti srbska vlada z neizpremenjeno odločnostjo zagovarja svoje zahteve napram Avstro-Ogrski.

Avstrija je dobila zadnje dni s tem zopet nekoliko več ugleda pri vseh nasprotnikih, ker se je obnovila zveza z Italijo in Nemčijo. O zvezi z Nemčijo nihče ni dvomil, ker ona bolj potrebuje nas, kakor mi njo. Toda na vsak način je velike vrednosti, da se je Italija ravno v sedanjem trenutku odločno postavila na stran Avstrije in sklenila z njo zvezo. To je vsaj nekako zagotovilo, da v slučaju vojske z Rusijo in Srbijo ne bomo imeli Italije za svojim hrbtom.

Kako napete so javne razmere, tudi dokazuje dejstvo, da sta vojni minister Aulenberg in šef generalnega štaba, Semua, skupno odstopila; vojni minister bo Kroatin, šef generalnega štaba pa postane najboljši avstrijski general, Konrad pl. Hötendorf.

Slovenci si želimo miru, zato je tudi naša iskrena želja, da se vse preporne točke Avstrije z njenimi sosedi izravna mirnim ter prijateljskim potom.

Mirovna pogajanja.

Z veliko napetostjo se pričakujejo mirovna pogajanja balkanskih držav s Turčijo v Londonu. Za prva pogajanja nam bodo odkrila bodoče načrte posameznih balkanskih držav ter tudi, ali so bile že pred vojsko sporazumljene z drugimi velikimi državami.

Ako bo zahtevala Bolgarija samostalno Makedonijo, nam bo to znamenje, da je up njene bodočnosti, osvojiti si poznejša leta vso Makedonijo. Sedaj bi jo morala deliti s Srbijo in Grčijo, toda ako postane za trenotek samostojna, pa si jo lahko pozneje kedaj ob ugodnem času celo prikloni, kakor mi Bosno in Hercegovino. Zanimivo bo tudi, ali bo ruska zunanja politika to stremljenje Bolgarov podpirala ali ne. Zelo verjetno je, da ne, in ravno tako verjetno je, da jo bo Avstrija. Šepeta se namreč, da se je Bolgarija dogovorila za ta načrt z Avstrijo že pred vojsko.

Nekateri avstrijski ter bolgarski vojaški in zunanje-politični krogi imajo namreč star načrt, kako bi naj izgledala karta na Balkanu. Mogoče bo to marsikateri dogodek, ki se bo izvršil v bližnji bodočnosti, pokazalo v jasnejši luči. Pribijemo pa, da se mi združimo popolnoma lastne sodbe, mi le kot vestni časnikarji poročamo.

Omenjeni krogi so mnenja, da je Srbija za Bolgarijo in za Avstrijo samo predmet vznemirjenja. Srbija bo vedno gledala na srbske brate v Avstriji, na drugi strani pa bo v Makedoniji na poti Bolgariji v njenih političnih in trgovinskih ciljih. Zato bi se naj razdelila Srbija med Avstrijo in Bolgarijo. Avstrija bi vzela Belgrad približno do Morave, Bolgarija pa vzhodni del z Nišem. Pripomniti je, da smatrajo Bolgari prebivalstvo v vzhodnem delu Srbije za bolgarsko. Makedonijo bi dobila Bolgarija, Avstrija pa prosto pot skozi sandžak Novi pazar v Solun. Pomnoženim avstrijskim Jugoslovonom bi se dala posebna upravna enota, h kateri bi pripadali tudi Slovenci kot zanesljiv avstrijski narod.

Tako načrti v glavah nekaterih naših in bolgarskih mož! Mirovna pogajanja nam bodo tudi to točko nekoliko osvetlila. Zato Slovenci zasledujemo ta pogajanja s posebnim zanimanjem. Na vsak način so sedanji časi tudi za avstrijske Jugoslovane izredne važnosti. Za nas se danes gre!

Zastopniki Bolgarije, Turčije, Srbije, Črne gore in tudi Grške, so odpotovali v London, glavno mesto Angleške, da se posvetujejo o pogojih, pod katerimi se sklene mir na Balkanu. Mirovna pogajanja se začnejo v petek, dne 13. decembra, ter bodo trajala, kakor se sedaj namerava, k večjemu 25 dni; če se tekom te dobe ne bo dalo doseči sporazuma, bi se zopet začela vojska. — Kakor poročajo listi z Balkana, se bodo odposlanci pogajali najprvo o novih mejah Turčije, o vojni odškodnini in morda o razdelitvi osvojenega ozemlja. Pri poslednji točki seveda Turki nimajo besede in se bodo balkanski zavezniki sami o tej razdelitvi pogovarili. — Istočasno kot balkanska mirovna pogajanja, se bodo vršila v Londonu tudi posvetovanja poslaničkov posameznih evropskih držav. Razume se, da imajo tudi ta posvetovanja nekako zvezo z mirovnimi pogajanj.

Bolgarijo bodo pri mirovnih pogajanjih zastopali: predsednik bolgarskega državnega zbora, Danev, general Savov, finančni minister Todorov, in bolgarski poslanik v Londonu, Makarov. — Turčijo: minister za zunanje zadeve Noradunghian, trgovinski minister Rešid-paša, londonski poslanik Tevlik-paša in tajnik Rešid-bej. — Srbijo: predsednik skupščine, Andrija Nikolič, bivši podpredsednik drž. sveta, Novaković ter vojaška strokovnjaka Bojović in polkovnik Pavlovič. — Črna gora: predsednik prvega ustavnega sveta, Lazar Mijušković, bivši črnogorski poslanik v Carigradu, Jovan Popović, in bivši pravosodni minister Lujo conte (pl) Vojnovič. — Grško: ministrski predsednik Venizelos, bivši minister Skuludis, pariški vseučiliški profesor Politis, kapitana Metaxas in Exadaktylos, načelnik generalnega štaba, general Danglis, in dunajski grški poslanik dr. Streit. — Albanski velikaši, ki so se zbrali pri bivšem bitolskem valiju, so se dne 8. t. m. posvetovali, ali bi poslali k mirovnim pogajanjem v London kakega zastopnika. Sklenili so, da se to zadevna odločitev prepusti začasnemu albanski vladi.

Dogodki na Balkanu.

Kako se je sklepalo premirje.

V mali vasi na bregu močvirja pri Čekmedži, ki leži med Cataldeo in Carigradom, so se sestali bolgarski in turški pooblaščenca k pogajanjem, katera začrtajo bodočnost in zgodovino peterim narodom. To je bil zgodovinski dogodek, bolj važen nego bitka. Obe utaborjeni vojski sta čakali, polni raznih čustev, na potek pogajanj. Nek italijanski list popisuje sestanek bolgarskih in turških pooblaščenecv tako-le:

Bolgarski pooblaščenca, Danev, predsednik so-branja, general Savov, vrhovni poveljnik bolgarske vojske, general Fičev, šef generalnega štaba in Capričkov, carjev tajnik, so se pripeljali s posebnim vlakom do zadnje, na novo odprte postaje.

Sestanek se je vršil v vasi Plaja, na zapadnem bregu obširnega močvirja pri Čekmedži. Določeno je bilo, da se sestanejo ob 1. uri popoldne. Ko se je približevala ura, so bili pogledi vseh obrnjeni proti cesti pri Čekmedži, po kateri so imeli priti Turki. A cesta, ki izginja med močvirjem in morjem, je bila prazna. Za ta svečani sestanek se ni moglo izbrati bolj resnega kraja, nego je ta, med skalnatimi, golimi, temnimi gorami, ki stoje nad vasjo in med onimi vo-

dami, nad katerimi se dvigajo gole, strašne višave, katere venčajo sovražnikove utrdbe. Bolgarska kavalerijska patrulja je čakala na mostu, ki veže močvirje z morjem, in ta gruča mož in konj je bilo edino življenje v samotnem, zapuščenem, tužnem kraju, po katerem je divjal močan, leden vihar. Ob 1. uri 15 minut se je prikazala na daljnem bregu majhna četa jahalcev, in kmalu za tem je dospela na cesto med Čekmedžo in se približala mostu. Bela zastava je vila rala pred počasno jahajočim krdelom. To so bili turški pooblaščenca v spremstvu polovice eskadrona sulicarjev. Eden vojakov je držal sulico, ki je služila za drog beli zastavi. Na mostu so se prvi srečali bolgarski in turški vojaki, ne da bi se spopadli.

Ustavijo se. Rog zadoni. Večji del turškega spremstva je ostal na mostu in le malo se jih je približevalo vasi. Spredaj je jahala bolgarska patrulja, kateri je sledil njen častnik; zraven turških pooblaščenecv je jezdila gruča turških častnikov in za njimi turška patrulja, pri kateri se je svetila edina sulica, s katere so sneli belo zastavo. Bolgarski zastopniki so pričakovali turške v peki hiši vasi Plaja; bilo je najboljše, močno, obširno leseno poslopje. Zunaj na travi so stali bolgarski konjeniki, zrasčeni s sedlom, mirni kakor kipi v obdobju vrednem redu. Grobna tišina; niti enega glasu, izvzemši divjanja burje. Prebivalci, ki niso pobegnili, so se zaprli prestrašeni v svoje kočje. Po zapuščeni cesti se je slišal jak podkev. Ko so se približali turški pooblaščenca, je zatrobil rog: „Pozor!“ Bolgarski konjeniki so potegnili sablje in zavzeli stališče pozdrava: zvenketanje, šviganje ojstrin in zopet kakor kipi. Turški oficirji so vzdignili roke in se dotaknili „kalpaka“ (pokrivala). Na vseh obrazih je bilo čitati prikrto ganjenje; duša vsakega je občutila, da se končava žalostna igra u-sode.

V gručih turških pooblaščenecv je vzbujal pozornost Nazim-paša, vojni minister, generalisimus turške vojske, o katerem se je dolgo časa pomotoma mislilo, da poveljuje oblegani vojski v Drinopolju. Gibane, mogočne postave je. Jezdil je na krasnem arab-skem konju, Nazim izgleda postaran; na njegovem obrazu, ki si ga ni obril že nekaj tednov, raste ščetinasta in bela, razmršena brada. Nosil je uniforme „kaki“, na glavi „kalpak“ iz kostanjastega astrahana. Na prsih mnogo odlikovanj; a obraz mu je bil resen, mučen, poln dostojanstva. Ob njegovi desni strani je bil Rešid-paša, minister trgovine, bivši poslanik na Dunaju, ki je imel tudi važno vlogo ob zadnjih laško-turških pogajanjih. Na obrazu mu je bila čitati velika utrujenost; najbrže ga je jahanje utrudilo. Zraven sta bila še dva druga višja častnika. Turški sulicarji so bili dobro oskrbljeni. Nosili so si ve turbane, narejene iz enake snovi, kakor njih suk-nje. Spadali so k najboljšim regimentom straže, a njih mali konji so zelo slabo izgledali. V tem, ko Turki izsedlavajo, prihajajo bolgarski pooblaščenca na prag, da jih sprejmejo. Danev in Rešid se prva približata in si stisneta roki. Po medsebojnem pozdravu grede vsi pooblaščenca po temnih, lesenih stopnicah v nadstropje, kjer sta dve sobi, ločeni po hodniku, pripravljeni za sprejem. V eno stopijo pooblaščenca, v druge častniki njih spremstva. Hiša je bila obkoljena od straž, ki so imele strog ukaz, da se ne sme nihče približati.

Pogovor je trajal ¼ ure. Ob 2. uri 30 minut so odšli turški jezdec v onem redu, v katerem so prišli in potem, ko so bili zopet pozdravljeni z vojaškimi častmi, so se oddaljili na cesti Čekmedže proti temni črti turških postojank v še večjem viharju. Ne vemo, kaj so govorili pooblaščenca, a mislimo si lahko, kaj se je godilo v njih dušah. Tudi ura zmagovalca ima svojo grenko stran, in Savov ter Fičev sta gotovo občutila, kako velika bolečina, kako velika žriva samozvesti je morala vladati v turškem vrhovnem poveljniku, ko se je predstavil sovražniku z belo zastavo in priznal, da je premagan. Savov in Fičev sta u-mela in tudi čutila, kake muke je prikrival Nazim-paša pod svojim mrzlim dostojanstvom.

Pogajanja so imela uspeh. Kakor smo že zadnjič poročali, so zastopniki Bolgarije, Črne gore Srbije in Turčije dne 3. decembra podpisali premirje. Tudi točke, ki jih vsebuje pogodba o premirju, smo že objavili. Določilo se je tudi, da mora država, ki hoče prekiniti premirje in zopet začeti z vojsko, to 48 ur poprej sovražni državi sporočiti. Vse sovražnosti med